

לא מטמו. את התרומה להיות שניה והיא תחזור ומפסול אחריה:
האוכל אוכל ראשון. נעשה גופו ראשון ומטמא את התרומה להיות שנייה והיא תחזור ומפסול שלישי: שני פוסל ואינו מטמא: שלישי אינו פוסל תרומה בנגעו אבל הקדשים פוסל וצ"ב דשחיטת חולין¹ מפרש טעמא דתרוייהו: ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון. הוא שני וכן האוכל אוכל שני הוא שני והתם מפרש טעמא מליניו שהשני עושה שני ע"י משקין דמשקין אפי' הן שניים נעשין תחלה ועושין מגען שני ואף כאן החמירו בשני לעשות האוכל כיוצא בו: שלישי שני נקדש. האוכל אוכל שלישי עושה גופו שני נקדש. והתם מפרש טעמא דהאי אוכל שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא וטהרתן טומאה היא אלא הקדש הלבן שמייה דיהא לאו שמירה היא לענין קודש ומיישין בזהו כל שיש שלישי דיהא דילמא ראשון הוא והאכלו שני: בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כלומר בזהו חולין אמה מונא אוכל שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאילו חולין גרודא לא משכחת דהו שלישי: מאי טעמא גזור. באדם האוכל שיהא טמא: ופסיל לכו. והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטרה דמחבי (במדבר יח) את משמרת תרומתי לפיכך גזרו בזהו אוכלין טמאין שלא יהא רגיל אלא תרומה: הא שמיאה. שאדם שומה עם אכילתו: והא לא שמיאה. שיהא אוכל עם שתייתו: ה"ג היו טבולין צמי מערה סרוחים מנוספין. שרי זה מ' סאה מי גשמים שהם כשרים לכל טמא חוץ מזה לצדו דמחבי דהו מיס חיים²: והו נוספין עליה. על גופן מיס שאובין להעביר סרחון הנקוה: הסחיילו. הטבולין ועשו השאובין קבע לפיכך גזרו על השאובין טמאין לטמא אדם אחר טבילתו אלא אין מטמא שום אוכל ומשקה אלא אם כן נטמא שם: לא אלו. דמקוה לצדו דמטהרין אלא אלו ולא מטהרין דמתוך שהורגלו הכל בזה לא היה יודעין שלהעביר הוהמא היו השאובין בזהו אלא לטהר: מאי נפקא לן מינה. כיון שכולן טבולין תחלה במקוה מאי איכפת לרבנן אם עשוהו טבולין קבע אחר טבילה: אלא אלו מטהרין. ומיישין דילמא אתי לבטולי תורת מקוה וטבולין בשאובין והמורה אמרה אף מניין ובור מקוה מיס וגו' (ויקרא יח): מ"ע. הא לאו לאחר טבילה הוה: אי לאו. דגזור אף על הטמא לא קיימא גזירה הבא אחר טבילה דאמרי מ"ש הא מהאי: לידי פסידא. כעברים מניין אלא אוכלין ומפסידים את הספר. אבל בחולין לא הורכבו לגזור דבלאו הכי נמי לא היו נותנין חול אלא קדש: עסקניות הן. ונוגעין בצשור ובמקום טנופת וגנאי לתרומה צדק ונמאס לאוכלין³ כשנוגע בה צידים מסוודות. ורבותינו מפרשים חיישין שמא נגעו בטומאה ונמאס ראשון ויטמאה ועוד מאי ידים לחודיהו בכל גופו נגזור לפסול תרומה שמא נגעו ידיו בטומאה ונטמא כל גופו ועוד לא חסגי להו צנטילה אלא בטבילה: ספר סורה ערוס. אלא על ידי מטפחת: איולימא הא. דקתם ידים גזור ברישא: ה' הא סו למא לי. הך מי נפקא מכלל סתם ידים: ה' אלא הא גזור ברישא. דקתם ידים לא גזרו⁴ (סמוך) לנטילתן מגע לתרומה: ובל

גליון הש"ס
 תוס' ר"ה תנא אה הדיס וברו וי"ל היינו רוקא לקדש וכו'. ע"י פסמים יע ע"כ תוס' דיה שאין טומאת ידים: תוס' ד"ה האהו את מה וכו' שמפאיימא את הדיס. ע"י מגילה ו ע"כ בש"מ ד"ה איה טומאה. ועי' תוס' סוטה ז ע"כ דיה לא על הלוח כדכתיב:

מוסף רש"י

ר"א אמר כו' אוכל שני שני. נעשה גופו שני להיות נגעו עליו, והראב"ד אוכל שלישי שלישי. ונתמיה מפרש טעמא דרי"א דעשו אוכל כמחלל, ודוקא שאוכל חזי פריש. שזו שיעור אוכלין עומאס לפסול את תרומה, וכן עומאס לדחמא כעירובין (פ"ג) אבל צנטיה לא נמנא אוכל אדם, שאין אדם וכלם מיתמאסין אלא מה טומאה (חולין ג"ג ובענין סוטה ז). ר' יהושע אומר כו' שני. מחלל ראשון לא עבד ליה ראשון אלא שני, שאין האוכל תמיר כמחלל, אבל מחלל שני עושה אהו שני (סוטה ש"ח). שני לקדש. ועבד שלישי ורביעי ואין שני לתרומה. לאי נגע בתרומה לא פסל לה, אבל מיכל תרומה אסור, דשלישי מיחא הו לאסור בגמליה דלע"ז. דאמר ר' יהושע אין אוכל נעשה כמחלל. הו מיילי בזהו אוכל ראשון דלא הו ראשון למגע שני, אלא לאסורוי בגמליה מודה דשלישי עבד האוכל שלישי (חולין ש"ח). שנעשו על טהרת תרומה. שבעליהם הן ויגיל בתרומה ויקבל עליו לאכול חולין על טהרת תרומה, כפי שהא רגיל לתרומותיו בטרה חזוקא לכן (סוטה ש"ח). האהו ס"ת ערום. בלא מטפחת סביב ס"ת (תרי"ג ע"ב).

תוס' השנים
 א) הי"ט למינה דה"א משקין דמחייבי מטמו: ב) וריב"א מפרש דפסול גזירה היינו גזירה דהכא ולא גזרו אכזביה לפי שאין אדם נאם לשמות עד שיכל תני פרש ומשקין טמאין שריך ציעות משום דמחייבי לא מטמו אחריש אלא ברכיעות ח ספיר"ט:

יצואות השבת פרק ראשון שבת

רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ושני שני. צ"ב דחולין (דף לז) וספ' מפרש טעמא משום דמליניו שני עושה שני על ידי משקין וא"ת מאי לריך התם להאי טעמא נימא דלהכי שני עושה שני דמפרש בסמוך בגמרא משום דוימנין דאלה אוכלין טמאין ושדי משקין דתרומה כו' וי"ל משום גזירה דתרומה אין לנו לעשות אוכל שני שני אס לא שמיניו מה⁵ משום דמליניו לחובא ואיטולא: זמנין דאבירא אוכלין במאין כו'. אומר ר"ת דפסול גזירה המוכרת בכל מקום דאמרי (בעירובין פ"ח דף פ"ג וספ') וחזי חזיה לפסול את הגזירה דהיינו שיעור שני צידים ולמ"ד צידה ומחלה לאו היינו גזירה דהכא דמהך טעמא דהכא אפילו כצידה פסול. אלא פסול גזירה קדמונית היתה וגזרו שלא יהיו צידים לעשות ולומר כמו שזומתר לאכול תרומה אחר אוכלים טמאין אע"פ שנוגע התרומה באוכלין טמאין שצמיעו כך מותר להגיע תרומה לאוכלין טמאין מנחוץ ולכן גזרו דהאוכל אוכלין טמאין כחיי פרס שיהא גופו נפסל מלאכול בתרומה אבל⁶ ע"י מגע לא גזרו ודוקא כחיי פרס אבל צידה ליכא למטעי דשגשאר דצין השניים ונחסר קודם שיגיע למעיו וכיון דאפקי מצדיה חוקמי אחזי פרס! אבל גזירה דהכא גזרו שיפסול אף למגע ואף כצידה משום טעמא דמפרש ב' מדע דגזירה קדמונית סת"ה דזימא צ"ב בתרא (דף פ' וספ') ל"ד למימר דפסול גזירה דאורייתא וצ"ח דבר היא כולם בקיאים ואין היו טועים לומר דהאי דאורייתא דאי"כ חסר להו:

ושקריא משקין דתרומה ושדי פרייה ופסיל אהו.
 ואע"ג דמשקים תחלה הוו כדלמא (פרק פ"ח משנה ו) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה כהא דקאמר ופסיל להו משום דכתיבי קודם י"ח דבר לא גזרו להיות משקין תחלה כמו שאפרש:

תנא אף הידים הבאות מחמת ספר. והא דלא מיימי ממני דמסקת ידים (פ"ג מ"ה) כל כתיבי הקדש מטמאין את הידים משום דמלינו למימר דה"מ לקדש⁷ לכי מיימי צרייתא דקמי צדיה תרומה וא"ת ומאי צרייתא ידים הבאות מחמת ספר משום דר' פרך אפילו מחמת כל פסולי תרומה נמי את הידים להיות שניות וי"ל דהיינו דווקא לקדש דומיא דיד דמטמא את חברתה שאינו אלא לקדש כדמוכח בחגיגה (דף כד:) ופ"ב דחולין (דף לד) וספ' דקאמר מלינו שני עושה שני על ידי משקין הו מני נמי למימר דמלינו דע"י ספר שני עושה שני ושמא כשראה שלא קבל רבי אליעזר שצובתו במשקין חזר והשיב לו מכתבי הקדש:

תנא אף הידים כו' וא"ת הא דתנן (ידים פ"ג מ"ב) הו מטמא מצירתה ד"ר יהושע אמרו לו כו' א"ל מנינו כתיבי קודש כו' א"ל אין דנין דכרי סופרים מד"מ ולא מד"מ ע"ש והשמא היכי מיימי ראה מכתבי קודש שהן שני ומטמאות ידים אף לתרומה ל"ד דלא מטמא מצירתה רק לקודש⁸ וי"ל דאינו חושש רק להשיב על כפרתם שאמרו דאין שני עושה שני ועוד נראה לפרש דהיא דכתיבי קודש היינו דוקא לקודש ולא היינו גזירה דהכא דידים הבאות מחמת ספר דר' פרך ומה שמקשה ודי לית להו לרבנן האוכל אוכל שני שני כיון דאין דנין דכרי סופרים מד"מ ולא מד"מ נראה היכא דאיכא טעמא אהו להו לרבנן שני עושה שני⁹ כגזירה הבאות מחמת ספר משום דר' פרך והאוכל אוכל שני דמפרש כאן זימנין דאכיל אוכלין טמאין ושדי משקין דתרומה לפומיה (ת"י):

אף הידים הבאות מחמת ספר. מדקמי אף משמע דעל הספר דלצדו נפקא לבי כיוס גזרו דהא צין גזירה דספר לגזירה דסתם ידים גזרו עליהם וא"כ הוה טפי מ"ח דבר ואם נאמר דעל הידים הבאות מחמת ספר לא באתו פרך גזרו אלא מקודם לכן הוה אחי שפיר אף לשון אף לא משמע כן ועוד לא יתכן שגזרו על הידים¹⁰ ועדיין ספר עצמו לא היה פוסל את התרומה¹¹:

האוחזו ספר תורה ערום. קצת משמע דלאו דווקא ספר תורה דהא כל כתיבי הקדש תנן במסכת ידים¹² * שנטמאין את הידים¹³: בלא אותה מצוה.¹⁴ אס' אוחזו ללמוד בו אין לו שכר של אותו לימוד ואם בצידל לגוללו אינו מקבל שכר על הגלילה: כיון

ק"ה א ב מ"י פ"ח מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:
 ק ג מ"י שם פי"ג הלכה ה:
 ק ד שם הלכה ה:
 ק"ה ה ו מ"י שם ופ"ח הלכה ה:
 ק"ז מ"י פ"י מהלכי ס"ח הלכה ו טור וש"ע א"ו"ח סימן קמז סעיף א וטור ש"ע י"ד סימן קכב סעיף ד:

מוסף תוספות

א. במקום אחר. תוס' ה"א"ש. ב. מילתא דרבנן. תוס' ה"א"ש. ג. שיש כאן שיעור לטמא את המשקין. תוס' ה"א"ש. ד. לפי תוס' ה"א"ש. ה. מן האוכל. תוס' ה"א"ש. ו. אבל משקין נכנסין כולן לתוך מעיו ולכן לא אפקוה מרביעית. תוס' ה"א"ש. ז. ועוד. תוס' יומא פ: ח. ומרבנן הוא גזזור במשהו. תוס' יומא פ: ט. ב"ב פ"ד דספחים (ד"י). תוס' ה"א"ש. י. ו"א"י [לשון פסול לא אהי שפיר דהוי ליה למימר ומטמא להו, וי"ל. תוס' ה"א"ש. י"א. אבל לתרומה לא. תוס' ה"א"ש. י"ב. הא איהו מורה דכתיבי הקדש מיימי אף לתרומה וההיא דכל הפוסל את התרומה דוקא לקודש. תוס' מגיעה כד: י"ג. הבאות מחמת ספר. תוס' ה"א"ש. י"ד. הילכך נראה דביין ספר וידיים נגזרה והא דלא תשיב להו כדרי דבר משום דב"ב"א דבר תחלו אבלי בריים הבאות מחמת ספר לא נתלוקטמושם דאיכא תרהי' ידים עסקניות וגם ד"ר פרך. תוס' ה"א"ש. ט"ז. הבאות ידים הבאות מחמת ספר משום דר' לאו דוקא בס"ת מי כרין. י"ט. מצוה אחרונה וקשה מאי רבותא פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה בחיוב, לכן פירש ריב"א בלא אותה מצוה שפעה באותה שעה. תוס' מגילה ז.

רבינו הגנאל

אליבא דר' יהושע, האוכל אותם שני הוא ופסול את התרומה. דתנן במתורות פרק ב' ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני. שני. והשומה משקין טמאים אילו כולם פוסלין גופו של אדם, כדתנן במעילה פרק ד' כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגזירה כדאמר ר' יהושע ורובו במים [הנבא ראשו ורובו על ראשו ועל ג' לוגיני מים שאובין, פוסלו בתרומה וי"א: פוסל התרומה], פ"י לילי שאמר כי בטמא שלא טיהרוה. גזרו על הספר, מפני שהיו מצניעין אוכלין של תרומה בני הספרים, והיו העכברים באין על האוכלין ומפסידין הספרים. ידים מפני שהן עסקניות, חיישין דמלא נגעו בטומאה הלכך גזרו בהו טמאה.